

تطبیق و مقایسه دو رمان

«مادر» اثر ماکسیم گورکی و «دا» اثر زهرا حسینی

بر مبنای نقد ساختارگرایانه

www.ketab.ir

مهدیه شهرابی فراهانی

سرشناسه	شهرابی فراهانی، مهدیه، ۱۳۶۷-
عنوان و نام پدیدآور	تطبیق و مقایسه دو رمان «مادر» اثر ماکسیم گورکی و «دا» اثر زهرا حسینی بر مبنای نقد ساختارگرایانه/مهدیه شهرابی فراهانی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات حانون، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۶۸ ص.
شابک	978-622-300-016-4
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۶۳ - ۱۶۸.
موضوع	حسینی، سیده زهرا، ۱۳۳۲ - . دا: خاطرات سیده زهرا حسینی -- نقد و تفسیر
موضوع	گورکی، ماکسیم، ۱۸۶۸ - ۱۹۳۶ م. مادر -- نقد و تفسیر
موضوع	داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
	Persian fiction -- 20th century -- History and criticism
	داستان‌های روسی -- قرن ۲۰ م. -- تاریخ و نقد
	Russian fiction -- 20th century -- History and criticism
رده بندی کنگره	DSR۱۴۳۶
رده بندی دیویی	۹۵۵/۰۸۳۰۹۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۸۶۱۲

تطبیق و مقایسه دو رمان «مادر» اثر ماکسیم گورکی و «دا» اثر زهرا حسینی بر مبنای نقد

ساختارگرایانه

ناشر: انتشارات حانون

نویسنده: مهدیه شهرابی فراهانی

صحافی: حانون

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۰-۰۱۶-۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: ادبیات تطبیقی و ضرورت آن
۱۵.....	رنالیسم سوسیالیستی
۱۶.....	ادبیات تطبیقی
۱۷.....	ضرورت دیدگاه تطبیقی
۱۸.....	تاریخچه پیدایش ساختارگرایی
۱۹.....	نقد ساختارگرایانه
۲۱.....	نظریه پردازان ساختارگرا
۲۵.....	اصول و مبانی ساختارگرایی در زبان‌شناسی
۲۷.....	تحلیل ساختاری متن
۲۹.....	فصل دوم: مقایسه دو اثر
۳۱.....	ماکسیم گورکی
۳۶.....	معرفی و خلاصه رمان مادر
۳۷.....	معرفی و خلاصه روایت‌نامه‌ی «دا» اثر زهرا حسینی
۴۲.....	درون‌مایه
۴۵.....	سبک نگارش
۴۷.....	شخصیت و شخصیت پردازی
۵۶.....	صحنه پردازی
۶۳.....	گذشته نگری
۶۵.....	بررسی متن دو کتاب

۶۵.....	رمان مادر.....
۱۲۵.....	روایت‌نامه‌ی دا.....
۱۵۳.....	فصل سوم: نتیجه‌گیری.....
۱۵۵.....	نتیجه‌گیری.....
۱۵۸.....	مطالعات انجام شده در این زمینه.....
۱۶۳.....	منابع.....

مقدمه

ساختار یک متن یعنی تمام آن متن؛ حال آن متن می‌خواهد یک جمله باشد یا یک بیت، یک شعر کامل و یا یک داستان باشد. متن مذکور در هر قالبی که قرار گرفته باشد، در ساختار ویژه خود می‌تواند به‌خوبی جلوه‌گر شده و هدف از وجود و نگاشته‌شدن خود را بنمایاند. اما باید توجه داشت که شناخت ساختار متون آسان و سهل نبوده و باتوجه به موقعیت‌ها و زمان‌های نگارشی خود که سازنده‌ی هدف نویسنده از نگارش آن متن می‌باشد، پیچ‌وخم‌های فراوانی دارد. از همین‌رو، موضوع ساختارگرایی با روش‌های بنیادین، درصدد آن می‌باشد تا با بررسی ساختار متن تمام ویژگی‌های ساختاری یک اثر را -به‌طور عینی و علمی- برای خواننده تصویر و تفسیر و تشریح کرده و ساختار باطنی و غیرملموس آن را نمایان بسازد. از طرف دیگر با بررسی ساختاری یک اثر، خواننده می‌تواند متن را از دیدگاهی نوین که به علت پنهان بودن در پس واژگان، آن را ندیده بود، ببیند. ساختارگرایی، تمام زوایا و نکات غیرضروری استفاده‌شده در متن را یکسو نهاده، آن‌ها را به حاشیه رانده و تمام تمرکز خود را متوجه هسته و بن‌مایه اصلی نوشته می‌کند؛ و درواقع با این روش، نوعی نظم و انسجام برای متن فراهم آورده و فهم آن را آسان می‌سازد.

آثار نویسندگان فراوانی در ایران ترجمه شده و به چاپ سپرده شده‌اند که از آن جمله می‌توان آثار نویسندگانی چون آنتوان چخوف و لئو تولستوی را نام برد. در این میان، ماکسیم

گورکی از نویسندگان روس تبار دیگری هم چون دو نویسنده ذکرشده‌ی پیشین می‌باشد که حجم آثار ترجمه شده‌شان در ایران، حکایت از مقبولیت ایشان در میان اهل قلم و نیز اهل کتاب در ایران دارد. از این رو، شناخت آثار ایشان طی بررسی ساختارگرایانه و با هدف نمایاندن ایدئولوژی‌های نویسنده در نگارش متون، حائز اهمیت فراوانی می‌باشد.

طی ادوار تاریخ چنان بوده است که چون ظلم حاکمان و آسیب‌های اجتماعی، توان مردم جامعه را به بی‌تابی کشانده است، شاعران حساس و نویسندگان ریزنگر دست به کار شده، قلم به دست گرفته و گوشه‌ای از ظلم روا شده بر مردم خویش را در شعر یا متن خود به تصویر کشیده‌اند. در این هنگام، انتشار آثار هریک از ایشان، هم چون باروتی درنظر گرفته شده که هر آن می‌تواند دردهای پنهان شده در سینه، فریادهای خفه شده در گلو و مشت‌های گره شده‌ی پنهان ایشان و جامعه‌ی بررسی شده‌ی ایشان را نمایان بسازد. از این رو اثر نویسنده ناملایمات و معضلات موجود در زندگی اجتماعی افراد جامعه را آن گونه که آینه‌ی چهره‌ای کریه را انعکاس دهد، به مخاطب رنج دیده می‌نماید. چنان که چون مبارزه طبقاتی افراد از ناملایمات کوچک به اعتراضات بزرگ جهش یافت، جهشی در ادبیات نیز نمودار گشته و دوره گذار از رئالیسم انتقادی به رئالیسم سوسیالیستی در ادبیات فرا می‌رسد.

«او را نویسنده محرومان جهان لقب داده‌اند. گروهی او را مرد افسانه‌ای می‌پندارند و حتی در دوران حیات هم او را در افسانه‌ها می‌جستند، حال آن که او مرد واقعیات بود. تلخی‌های روزگار را به شکیبایی می‌چشید و با دشواری‌های طاقت‌سوز، شجاعانه دست و پنجه نرم می‌کرد. منادی امیدواری و شادی بود و کمتر تسلیم افسردگی و یأس می‌شد. همیشه در دسترس مردم بود. در کنار آن‌ها بار بار دوش می‌کشید». (مجلسی، ۱۳۶۰: ۱۱) تحلیل‌هایی از این دست که در واقع قلم به تحلیل نپرداخته و مصروف به تعریف گشته است را نمی‌توان مبنایی در شناخت آثار نویسندگان قرار داد؛ چنان که، هدف از تحلیل، نمایاندن درون‌مایه‌ها و پشت‌پرده‌های آثار نویسندگان، که نشأت از افکار ایشان دارد، می‌باشد. چنان که چون افکار ساری در جامعه گشته و صاحب اثر در جامعه شدند، باتوجه به نمودهایی که از آثار آن‌ها نمایان می‌گردد، می‌توان آن‌ها را به بوته‌ی نقد کشید.